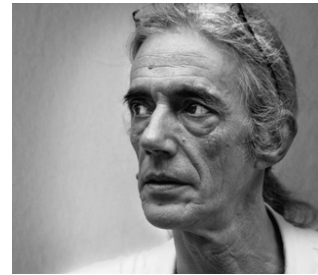

Paisatge abans de la batalla. Història d'una carta a través de les línies enemigues

Enric Casasses

Cada tarda o gairebé, quan tenia divuit o dinou anys (cap al 1969 o 70), anava a casa de la noia que estimava, a festejar-hi o simplement a estar-m'hi, i em vaig anar fent amic dels seus germans i de tota la família. Tenien pocs llibres de poesia, però ben triats: entre altres un Maragall, i un exemplar de la senzilla i impactant primera edició del que per mi era moderníssim llibre titulat *Em va fer Joan Brossa* (que s'havia publicat el 1951, amb el famós pròleg de Cabral de Melo), i hi havia tots els Vinyolis que havien sortit fins al moment, que eren cinc: *Primer desenllaç*, *De vida i somni*, *Les hores retrobades*, *El Callat* i *Realitats*. Perquè Joan Vinyoli era parent de la casa, la noia que jo estimava li era neboda. En aquells dies en va sortir un de nou, de l'oncle poeta, un llibre que ens va fer molt efecte i que duia un títol espectacular: *Tot és ara i res*. A partir d'aquí la poesia de Vinyoli se'ns va començar a fer més i més pròxima fins a arribar a ser la que humanament se m'ha ficat més endins del moll de l'os de les qüestions que cremen, del viure, que són les de com, què, qui i amb qui. I en els seus versos aquesta problemàtica o desproblemàtica ens arriba a través dels colors i de les formes de la realitat: l'existència de la bellesa (un cel, una pintura, un moment, un gest) i la pregunta de què i com viure, són coses que van juntes i encara més, són indestriables. L'ètica més guapa i l'estètica més estricta.

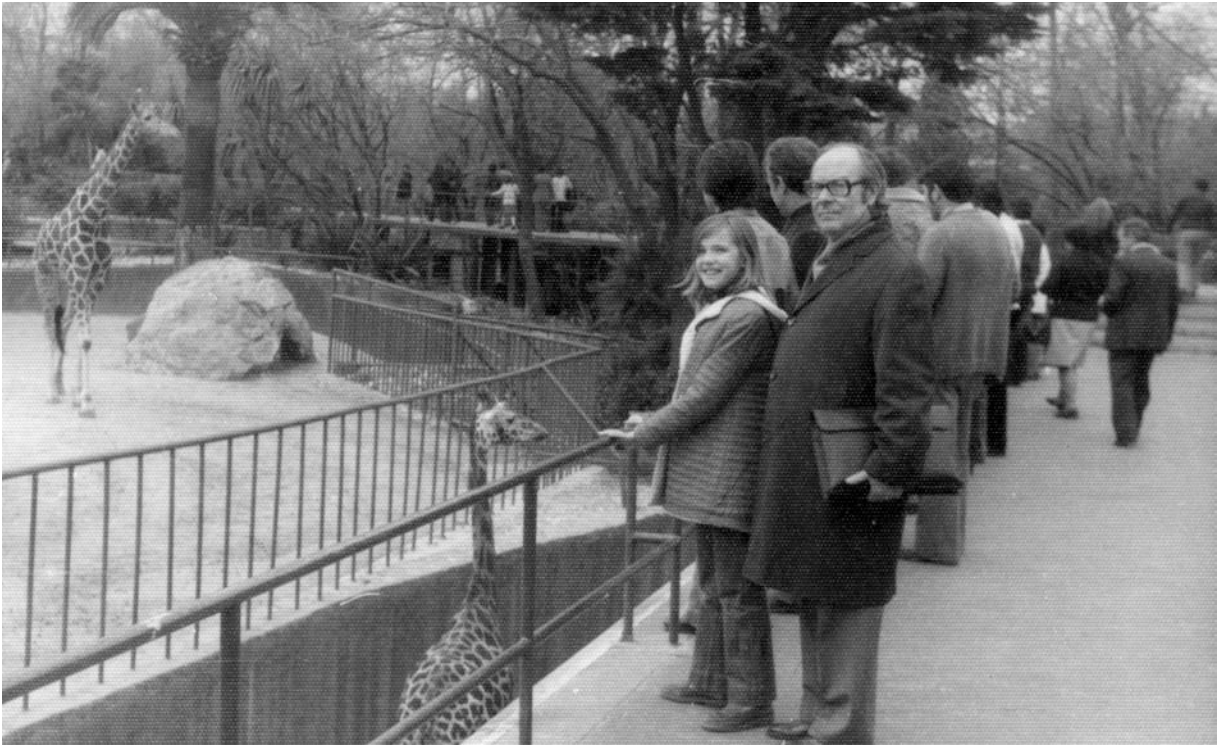
Una de les tardes que jo hi era, a ca l'amiga, s'hi va presentar de sorpresa "el tiet Joan". Venia del metge, que li havia parlat clar: que ho tenia molt negre, que vivia quasi de miracle en l'equilibri inestable de dues malalties greus, que l'una li frenava l'altra, però que el pet final era imminent, qüestió de mesos. I per acabar-ho d'adobar li havia parlat, no sé si el mateix doctor o algú altre, de paranoia galopant i inguarible. Ell estava empenyadíssim i havia pujat a casa el cunyat a esbravar la indignació. Deia inflammat Vinyoli que estava segur, diguessin el que

diguessin els metges, que encara viuria els deu o quinze anys que li faltaven per acabar la feina, i que per ell aquests serien els més importants, perquè faria com Beethoven o com Rembrandt (jo escoltava sense dir ni piu i recordo perfectament que va dir aquests dos noms i no cap altre), que el millor de la seva obra ho donen al final.

I efectivament durant la dècada dels setanta Vinyoli va publicar sis llibres més: *Encara les paraules*, *Ara que és tard*, *Vent d'aram*, *El griu*, *Cercles* i aquella petita joia de fora del temps i de l'espai que és el *Llibre d'amic* (encara que aquest ja el tenia escrit d'abans, em penso). Després, el 1981 surt *A hores petites*, llibre d'alta màgia i d'altíssima poesia, un dels més rics que s'han vist. El 1983 els *Cants d'Abelone*, cants d'amor i vida en boca d'una dona. El 1984 treu tres llibres: el febrer el de versions de Rilke, el març *Domini màgic*, que és un dels més forts i més bonics de la poesia de qualsevol època, i el juliol *Passeig d'aniversari*, també magnífic i que és com el volum de "conclusions" de la seva obra. Aquell juliol en va complir setanta. El novembre morí. Al començ del 1985 encara surt un segon volum de traduccions de Rilke.

O sigui que entre els seixanta-cinc i els setanta anys de la seva edat l'home dóna mitja dotzena llarga de llibres dels més poderosos de la poesia mundial, i així fa certa la profecia que li vaig sentir aquella tarda a casa els seus nebots.

Poc després, em penso que ja era el 1974, per fugir dels jutges franquistes i de la bòfia i de l'exèrcit espanyol, un diumenge de tardor, disfressat de boletaire, vaig passar la frontera a peu per les Salines, cap a Ceret, i me'n vaig anar a viure a Montpeller, que m'hi vaig estar quasi dos anys, i després a Nottingham, que també, i me n'hi vaig endur el que en aquell moment era el darrer Vinyoli, *Encara les paraules*, que és un llibre que físicament ocupa i pesa poc. I un dia, emocionat amb el poema "Tot són

L'altra neboda.

preguntes", li vaig escriure aquesta carta que ara ha reaparegut i que ja ni la recordava. En aquell temps a Montpeller entre els jovenots feia furor el darrer Léo Ferré, *Il n'y a plus rien*, o sia *No queda res*, que no és una cançó sinó un enorme poemot declamat, de més d'un quart d'hora, efectista però eficaç, grandiloqüent i alhora molt dur, però no cal dir que la concisió vinyoliana del "Tot són preguntes", que acaba repetint el famós vers "tot és ara i res", encara em feia més mal. És clar que per mi aquest mal era un plaer solitari perquè no el sabia compartir amb els companys francesos, que podien ser molt trenca-dors i revolucionaris però no acabaven de creure en l'existència del català, encara es pensaven que al sud de Perpinyà tot són olés i sevillanes.

I acabem amb un quadro de Rembrandt que he trobat entre els meus papers i que fa pensar, entre altres, amb el poema "L'equivalent" (un dels *Cercles*):

REMBRANDT, RETRAT DE JOAN VINYOLI

De matinada i a casa
fent patates a la brasa
remena el foc amb l'espasa
Joan fosc.

El quadro és fosc, sí, però els reflexos del foc li ballen a la cara. El que sembla estrany, o curiós, és això de l'espasa. Deu ser una ganiveta. O potser el pintor ens ha volgut mostrar un Vinyoli d'una altra època, de segles ja filats, l'emperador vestit amb teranyines.

ERIC CASASSAS
12, rue DORIA
Montpellier

29/gener/75

Combat a través
de la Marta García

"tiet Joan"

Va fa temps que tinc ganes d'escriure't. (Sempre que penso "escriuré aquesta carta" m'imagino "can Vinyoli", amb el Raimon a la seva habitació, la tieta Tresa al llit amb una camisa de dormir (i uns braços) de marquesa mig-arruinada, tu parlant calmadament amb en Joan, -o amb l'Albert-, o sopant, i la Julia cridant).

El que m'ha fet decidir a escriure això és

A) que esteu lluny, enyorança, etcètera.

B) el primer poema del llibre "encara les paraules".

Cada vegada que el llegeixo el trobo més acolluent. I quan l'acabo de llegir trobo que no hi ha res més a dir, que és un poema que toca fons, que és com impossible que sigui tan senzill, tan clar, i a la vegada tan bèstia, tan

↓
aquí em falta una

paraula que digesi que aquest poema OMPLE ~~totalment~~ perfectament tot un espai, tot l'espai, de la vida.

Per exemple, seria molt millor que en comptes d'escriure aquesta espècie de carta tartanuda copiés el poema i te l'enviés. Em sembla (em sembla) que no hi ha paires poemes com aquest.

Els altres poemes, les altres pàgines, ^{del teu llibre} se m'allunyen; se m'acosten més o menys, però no ~~com~~ com aquest. Si que hi ha alguna paraula que és com un flash, i alguna línia que és com si ens coneguessim de tota la vida, jo i la línia. I darrera de les paraules sempre se't reconeix, bueno, no ho sé, em sembla que sí, molt seriós per fora, parlant molt poc a poc però amb moltes vibracions per segon, i a dius una espècie de gran contradicció entre què i què — no sé, es pot dir de moltes maneres però no n'encertaria cap — entre ~~de~~ la unió i la destrucció (pàgina 69).

Maturó perquè parlant tan en serió em sento ridícul (més igual).

A la "tieta" Teresa no li sabria escriure una carta, i a més suposo que "tant se li'n pot". Una carta dient "records", "què tal" etc, és imbècil, si no és per fer passar alguna cosa a través dels tòpics. Jo li passo la simpatia que li tinc a través de la teva carta. Al Raimon ja li enviaré un dibuix un dia d'aquests. Fins aviat,

~~Enric~~ Enric

P.D. l'agost sempre tornea / A baix la mort!!